

(Folytatás az előző oldalról)
nem vagyunk már régen rajta azon a bizonyos veszélyes csúszdán? Másfelől: honnan tudjuk, hogy a csúszda pont a szolgaság irányába lejt? Nem lehet, hogy a másikba? Miért nem az a veszélyes, ha nem szabályozunk? A hayeki érvek nagyon mélyen beleivódtak a közgazdászokba. Sokszor szembesültem ezzel, amikor a cigaretta optimális adóztatásáról szóló cikkünket adtam elő. Ma a cigarettát adóztatnátok, holnap a hamburgert, aztán holnapután bevezetitek a kommunizmust – hangoztatták a kritiku-

sok. Pedig erre egyáltalán nem gondoltunk.

MN: Mennyire érdekli a behavioristákat a szabályozás?

KB: A viselkedési közgazdaságtan normatív következményeinek feltárása a jövő egyik leggyümölcsözőbb területe. Erről szól a szakterület első igazi bestsellere, a Thaler–Sunstein-szerzőpáros híres könyve, a hamarosan magyarul is megjelenő *Nudge*. Az egészségügy területén is folynak kutatások, ahol a finom kis terelések életet menthetnek, és a biztosítókna is sok pénzt mérnek. Hogyan lehet

például rávenni embereket arra, hogy pontosan szedjék a gyógyszereiket? A hitelpiac területén nekem is vannak cikkeim arról, hogy milyen lenne az ideális hitelszerződés, ha az időinkonzisztencia-problémákat figyelembe vennék.

MN: A viselkedési közgazdaságtan sikerterület. Lehet még ennél is szebb a jövő?

KB: Sokat haladtunk előre. Amikor a doktori védés után kikerültem az egyetemről és a viselkedési közgazdaságtant jelöltem meg szakterületemként, az eléggé kockázatosnak tűnt, én voltam a má-

sodik az amerikai közgazdászpiacon, aki ezzel a címkével indult. Azóta egyre több diák jön már így. Könnyebb előadni, legalább a metakérdéseket (hogy mire jó ez az egész) nem kell már újra és újra felvetni. De még messze vagyunk az ideálistól. Örülnek, ha odáig eljutnánk, hogy teljesen a főáram részévé váljunk, és ha a legtöbb közgazdász nem bújja is a pszichológiai szaklapokat, természetes és elvárt legyen felvetni, hogy a közgazdasági modellek hihető viselkedési feltevésekre épülnek-e.

Szilágyi Katalin

Könyv

Az új monogámia felé

Szilágyi Vilmos: A nemek viszonyának jövője – Egyenrangúság, nyitottság, önmegvalósítás

■ Már hajnali négy felé jár, a pasim még mindig nincs itthon. Én nem idegeskedem, elfoglalom magam, dolgozgatok, baljós sejtelmek nem gyötörnek semmiképp. Őt felé beállít, arcán földöntúli mosollyal. Elmeséli, milyen remek éjszakája volt Icuakával. Én végighallgatom, és hozzáteszem, nem tesz nekem Icuca, elvi aggályaim vannak vele kapcsolatban, talán jobb lenne, ha Marcsival kezdene, ő mégse a kolléganóm, és nem is olyan idegesítően csinos. Ezen elvitatkozunk kicsit, mert a pasimra delejesen hatottak Icuca lágy domborlatai, de aztán lenyugodnak a kedélyek, egy próbát Marcsi is megér. A beszélgetés vége felé bekukkant a konyhába Marci, az én másodikam – eddig aludt –, és megkérdi, minden oké-e, és hogy ma melyikükkel fogok aludni, csak a szobabeosztás végett. Mind a hárman egymásra mosolygunk, én átdobom Marcsi számát, elég volt ez egy hajnalra; folyt. köv. holnap délelőtt.

Valahogy így festene egy modern párkapcsolat – szűröm le a tanulságot a 181. oldalnál. A követ-

kező lapokon a gyakorlati tanácsok következnek, melyek alapján („Ügyeljünk a külső partner körütekintő kiválasztására!; A külső partner tudjon a báziskapcsolatunkról [...] sőt barátságuk sem kizárt.”) az általam felvázolt életkép teljesen reálisnak tűnik. Hát nem tudom, azért vannak kételyeim. „Az aggály, hogy a szabad erotikus kapcsolatok lehetősége a válások még nagyobb arányú megnövekedéséhez vezetne, épp olyan alaptalan, mint amilyenek a korszerű fo-

gamzágató módszerek bevezetésével vagy a nemi úton terjedő fertőző betegségek megelőzésének lehetővé tételével kapcsolatos aggályok bizonyultak. Inkább fordítva áll a dolog: ma csakis a párkapcsolatok korszerűsítése, nyitottá tétele mentheti meg a monogámiát! (...) A külső érzelmi-erotikus kapcsolat nem titokban történő megcsalás, hanem olyan párhuzamos kapcsolat, amely az élettárs tudtával és beleegyezésével kezdődik, és folyamatosan megbeszélések tárgyát képezi” – voltaképp itt fogható meg a könyv egyik kulcsgondolata, mármint ami a személyes, egyéni kapcsolatokra vonatkozik. A mű másik vonulata a párkapcsolatok társadalmi beágyazódását elemzi, a felek szerepét az új, változó díszletek között. Szilágyi remek munkát végzett, történeti áttekintései, sokirányú szakmai elemzései elragadóak. Olvasmányosan elemzi korunk együttélési modelljeit, a nemi szerepek határainak elmosódását, rámutat tendenciákra – így amiket állít, végső soron tényleg a tényekből következnek. Ezek szerint az egyének, ha kellőképpen nyitottan

(korszerű szexuális nevelés segítségével – erről rengeteg szó esik) szocializálódnak, ha megerősítik önbizalmukat, és így reális lesz az önértékelésük, a féltékenység mint „egy rosszul működő társadalmi rend szexuális árnyoldala” (Bornemann, 1986) egyszerűen megszűnik majd.

Nilván nem vagyok talán egyedül a gondolattal, hogy a könyv szerint én javíthatatlanul régmódi vagyok. Gyakorlati tanácsok ide vagy oda: az új modell elképzelhetetlen nekem. Ám a könyv épp emiatt érdekes és vibráló: oldalanként vitára, továbbgondolásra készlet. Világos, logikus gondolatmenetei, nyitott társadalomszemlélete egy egész élet(mű) tapasztalatait tükrözik, pároknak, gyermekvállalásra készülőknek (rengeteg szó esik a szülővé válásról) alapművek lehet. Ha másért nem, hát azért, hogy a viták során kiderüljön, ki hogyan gondolkodik egy kapcsolatról.

Karafiáth Orsolya

Háttér Kiadó, 2010, 319 oldal, 2990 Ft